

6142

بِسْمِ الْحَمْدِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نِسْمِ حَمْدِ

تفسیر قرآن کریم

جزء ۵

ابوالفضل بهرامپور

انتشارات مجرت

۱۳۹۵

فهرست مطالب مهم

۱۱	.....	مقدمه
		سوره ساء
۱۵	.....	آیه ۲۴
۱۷	.....	به چه دلیل عمر با طهارت دو متعه را حرام کرد؟
۱۸	.....	سخنی با فخر رازی
۲۰	.....	آیه ۲۵
۲۶	.....	آیه ۲۶-۲۸
۲۸	.....	آیه ۲۹-۳۱
۲۹	.....	خودکشی چه حکمی دارد
۳۰	.....	میزان در تعیین گناه کبیره چیست؟
۳۱	.....	آیا گناه صغیره ذاتاً صغیره است؟
۳۲	.....	آیه ۳۲-۳۳
۳۳	.....	ام سلمه گفت چرا فقط مردان به جهاد می روند؟
۳۵	.....	اهل بیمان چه کسانی هستند؟
۳۷	.....	آیه ۳۴-۳۵
۳۹	.....	محدوده این آیه کریمه
۴۰	.....	مجازات، پشتوانه قوانین است
۴۳	.....	آیه ۳۶
۴۷	.....	محبوب یا منفور
۴۹	.....	آیه ۳۷-۳۹

۵۲	آیه ۴۰-۴۲
۵۵	آیه ۴۳
۵۸	سیر تدریجی تحریم شراب
۵۹	نقطه شروع تحریم شراب
۶۱	آیه ۴۴-۴۶
۶۵	آیه ۴۷
۶۷	آیه ۴۸-۵۰
۶۹	باب بخشش گناهان
۶۹	اقسام شرک
۷۲	مولد انظر - حضرت علی (ع)
۷۴	آیه ۵۱-۵۲
۷۷	آیه ۵۳-۵۵
۷۹	حسد سرچشمه ناپسند می‌ها
۸۱	آیه ۵۶-۵۷
۸۲	چرا در مورد عذاب، ذوق به کار رفت؟
۸۳	آیه ۵۸-۵۹
۸۴	امانت سه صورت دارد
۸۶	تحلیل اولی الامر
۸۷	مشخصات اولوا الامر
۸۹	گروهی مطیع و گروهی مطاع‌اند
۹۰	کفانا کتاب الله یا سنة الرسول؟
۹۳	آیه ۶۰-۶۳
۹۶	آیه ۶۴-۶۵
۹۹	آیه ۶۶-۶۸
۱۰۲	آیه ۶۹-۷۰
۱۰۳	بیرون خدا و رسول با چهار طبقه محشور می‌شوند
۱۰۶	آیه ۷۱-۷۳

۱۰۶	..... بسیج عمومی برای جهاد
۱۰۸	..... آیه ۷۴-۷۶
۱۰۹	..... انگیزه سود و زیان یا عواطف انسانی
۱۱۲	..... آیه ۷۷
۱۱۵	..... آیه ۷۸-۷۹
۱۱۶	..... هر نیکی به تو می‌رسد از خداست یعنی چه؟
۱۱۸	..... ححنات در قرآن دو قسم است
۱۱۹	..... آیه ۸-۱۳
۱۱۹	..... پیامبر فرمود هر که مرا دوست بدارد
۱۲۲	..... تدریر در قرآن
۱۲۳	..... آیه ۸۳-۸۴
۱۲۴	..... شایعه پراکنی
۱۲۴	..... تکرار اولی الامر در این آیه
۱۲۷	..... تهدید ابوسفیان
۱۲۹	..... آیه ۸۵-۸۷
۱۳۰	..... امر به کار نیک و نهی از کار بد
۱۳۲	..... به این افراد سلام ندهید «حدیث»
۱۳۴	..... آیه ۸۸-۸۹
۱۳۷	..... آیه ۹۰
۱۴۰	..... آیه ۹۱
۱۴۲	..... آیه ۹۲-۹۳
۱۴۲	..... حکم انواع قتل‌ها
۱۴۵	..... آیه ۹۴
۱۴۷	..... آیه ۹۵-۹۶
۱۴۷	..... مقایسه مجاهدان و غیرمجاهدان
۱۵۲	..... آیه ۹۷-۹۹
۱۵۳	..... بسیج اهل مکه علیه مسلمانان

۱۵۵	..... فرشته قبض ارواح
۱۵۵	..... و جوب هجرت از نظر فقه
۱۵۷	..... آیه ۱۰۰
۱۶۰	..... آیه ۱۰۱
۱۶۰	..... حکم نماز مسافر
۱۶۳	..... آیه ۱۰۲
۱۶۶	..... آیه ۱۰۳-۱۰۴
۱۶۸	..... معنای زمانی
۱۷۰	..... آیه ۱۰۵-۱۰۶
۱۷۰	..... سه بران بشیر و مبشر
۱۷۱	..... هیچ کس باید بود از خطر شیطان به دور بداند
۱۷۳	..... آیه ۱۰۷-۱۰۹
۱۷۳	..... مفهوم خیانت
۱۷۷	..... آیه ۱۱۰-۱۱۲
۱۷۸	..... گناه دولایه ا
۱۸۰	..... آیه ۱۱۳-۱۱۴
۱۸۳	..... آیه ۱۱۵-۱۱۶
۱۸۴	..... انسان ولایت هر که را بپذیرد به همان واگذار می شود
۱۸۶	..... آیه ۱۱۷-۱۲۱
۱۸۷	..... اهداف و برنامه های شیطان
۱۹۰	..... آیه ۱۲۲-۱۲۴
۱۹۳	..... آیه ۱۲۵-۱۲۶
۱۹۳	..... آیا انتساب به مذهب کافی است؟
۱۹۴	..... خدا چرا ابراهیم را خلیل انتخاب کرد؟
۱۹۶	..... آیه ۱۲۷
۱۹۶	..... احکام حقوق مالی و اجتماعی زنان و دختران
۱۹۹	..... آیه ۱۲۸

۲۰۲	آیه ۱۲۹-۱۳۰
۲۰۲	شرایط چند همسری
۲۰۵	آیه ۱۳۱-۱۳۴
۲۰۸	آیه ۱۳۵
۲۰۹	ترحم بر فقیر نباید موجب شهادت ناصواب شود
۲۱۱	آیه ۱۳۶
۲۱۲	ایمان به همه انبیا شرط ایمان به دین اسلام است
۲۱۴	آیه ۱۳۷-۱۳۸
۲۱۴	اهل ارتداد
۲۱۷	آیه ۱۴۰-۱۴۱
۲۱۸	آیا در جلسه استنباط هرآن می توان حضور داشت؟
۲۲۲	آیه ۱۴۲-۱۴۳
۲۲۲	فرب دهنده فرب می خورد
۲۲۶	آیه ۱۴۴-۱۴۷

مقدمه

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ (انفال، ۲۴)
ای ایمان! به دعوت خدا و پیامبر که شما را به پیامی حیات‌بخش می‌خواند لبیک
اجابت بگویید.

عده‌ای از مردم تأسفانه به قرآن کریم به دیده طلسم و جادوی بسته‌ای می‌نگرند که
هرگز نمی‌تواند گره آن را باز کرد؛ در حالی که باید بدانند قرآن برای هدایت ناس است
«هُدًى لِلنَّاسِ» و ناس یعنی همین مردم؛ و فرموده است: «وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ ... مَا بِهِ يَقِينُ
قرآن را آسان کردیم تا پندگشاید».

منظور آیه این است که ما قرآن را برای شما قابل فهم نمودیم که پند و اندرز ما را
بفهمید و به کار بندید. پس توشه خود را از آن بگیرید. از این رو برای افرادی که قرآن
را مشکل و سخت می‌بندارند باید تفسیری با بیان ساده تنظیم کرد. شاید بتوان گفت
جای چنین تفسیری در جامعه ما خالی است و نیاز به کنار تفسیرهای نفیس چندین
جلدی، تفسیر کوتاهی هم داشته باشیم.

از طرف دیگر، بسیاری از مردم علاقه دارند که از قرآن مفهوم بیشتری از حد ترجمه
بدانند؛ یعنی می‌خواهند تفسیر آیه و یا سوره مورد نظر را به دست آورند. ولی با این
مشکل مواجه می‌شوند که تفسیرهای موجودی که در دست دارند، طبعی و مفصل
است. در این تفسیرها غالباً آراء مختلف تفسیری یا مسائل ادبی و گاهی شرح الفاظ و
مشقات آن به میان آمده و موجب گردیده که شخص نتواند به آسانی لب مفهوم و منظور
آیه را به دست آورد.

با توجه به شرایط شغلی و تحصیلی و فرصت اکثر مردم برای مطالعه، حجم خود
قرآن، حجم قابل قبولی است، ولی مسلمانان غیرعرب برای به دست آوردن مفاهیم و
پیام‌های قرآن لزوماً به تفسیر احتیاج دارند و تفسیرهایی که غالباً در مجلدات پرحجمی

در دسترس است، بسیاری از مردم را از نزدیک شدن به قرآن بی‌نصیب ساخته است، زیرا آنها فرصت چنین مطالعه‌ای را نمی‌یابند و طبعاً تفسیری لازم است که حجم آن محدود و متناسب با فرصت آنها باشد.

تفسیر حاضر به نام «نسیم حیات» را که ملاحظه می‌کنید برای این منظور تهیه شده است. نسیم حیات در قطع کوچک رقیعی و جزء جزء پیش می‌رود تا به عنوان تفسیر هم‌قابل‌حمل در سفرها یا محل کار باشد.

تذکره: کم حجم بودن این تفسیر به این معنا نیست که ما از شرح ضروری مطالب قرآن صرف نظر کرده‌ایم، بلکه آنچه مربوط به هدایت انسان است شرح گردیده و حتی نکته‌های لم‌لمی که در آن مطرح شده همه به خاطر وجود پیام‌های هدایتی بوده است. ما بحث‌های غیر لازم را حذف نمودیم، زیرا جایگاه این گونه بحث‌ها که به نمونه‌ای از آنها اشاره می‌شود در تفسیر نیست؛ مثلاً می‌بینیم در تفسیر «آیه الكرسي» درباره «لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ: خدا را چرت و خواب نیست» در بعضی کتاب‌ها بحث‌های مفصلی درباره خواب، تعبیر خواب، انواع خواب‌ها، خواب حیوانات، خواب زمستانی، خواب نباتات و هیپنوتیزم عنوان گردیده است. آیا راستی جای این نوع بحث‌ها در تفسیر است؟ یا مثلاً می‌بینیم در جایی که قرآن می‌گوید: «وَنَسِيتُمْ آيَاتِكُمُ الطُّورِ»، بحث می‌شود که آیا واقعاً خدا کوه را از زمین کنده و بالای سرشان نگاه داشته یا این که این آیه تهدیدی بیش نیست؟ در حالی که مفسر به جای این همه بحث‌ها می‌بوانست به سبب دیگر مراجعه کند که فرموده است: «ما کوه را بالای سرشان مانند سایبانی قرار دادیم که اساس کردند بر سرشان فرو می‌افتد. اعراف، ۱۷۱».

از طرفی می‌بینیم مردم جهان هر روز بیشتر به اسلام روی می‌آورند و اسلام و قرآن در میان ملت‌های جهان جای خود را باز می‌کند و جهانیان، ایران را پرچمدار حرکت اسلامی و قرآن می‌دانند. از این رو ممکن است ملت‌های تازه مسلمان و یا مسلمانان تازه آزاد شده از ما بخواهند که توضیح و شرحی که بر قرآن کریم داریم در اختیارشان بگذاریم. ولی ما نمی‌توانیم در مرحله اول، تفسیرهای سنگین را به آنها ارائه دهیم و

همچنین نمی‌توانیم ترجمه‌های لفظی قرآن را که برای آنها مفید نیست تقدیمشان کنیم، از این رو ضرورت وجود تفسیر مخصوصی احساس می‌شود که مفهوم کلی سوره و یا آیه را بیان کند و آن‌گاه بی‌آن‌که ذهن مخاطب را با طرح مسائل متفرقه مشغول کند، نظر قطعی و یا نظریه قوی را که اکثر مفسرین برآند، تبیین نماید.

این امور سه‌گانه انگیزه تألیف این تفسیر گردیده است. از خداوند متعال درخواست می‌کنیم که رای عمومی شدن تفسیر قرآن و بهره‌مندی اکثر مردم از مفاهیم آن، یاریمان نماید. امید است که این نوشته و تألیف با تکیه به رحمت الهی و اسم هادی، همان چیزی باشد که پیش خالی است.

مآخذ و اسناد

در نگارش این تفسیر از مآخذ معتبره استفاده گردیده است؛ از جمله تفسیر شریف المیزان، مجمع البیان، الکشاف، زاد المعاد، آثار تفسیری شهید مطهری، تفسیر فخر رازی، کشاف، تفسیر محی‌الدین سبزی، مردات راغب اصفهانی، نثر طوبی تألیف آیه الله شعرانی، اصول کافی، وسائل الشیعه و آداب السلوة امام خمینی. ذکر این نکته لازم است که بعضی از تفاسیر معتبر به تنهایی جانشین چندین مآخذ دیگر نیز هستند.

توجه: نظر به این‌که در این تفسیر قرار بر اختصار و حذف مطالب و احتمالات غیرلازم است، تا آن‌جا که ممکن بوده از تکرار مطالب پرهیز شده است. از این رو لازم است خواننده گرامی نخست ترجمه آیات را با دقت بخواند تا معنی لفظی آن برایش روشن گردد، آن‌گاه به بخش تفسیر مراجعه نماید. همچنین احادیثی که در این تفسیر آمده از همان مآخذ تفسیری است که معرفی شد. مطلب بعدی این‌که خلاصه‌نویسی نباید چشمه‌های تدبر در قرآن را به روی خواننده ببندد. از این رو در این کتاب در مورد آیاتی که بحث‌های تدبر انگیز و جنجالی داشته، به تفصیل سخن گفته‌ایم.

به‌طور مثال در قرآن در سه مورد، تزکیه مقدم بر تعلیم آمده و در آیه ۱۲۹ بقره در دعای حضرت ابراهیم علیه السلام تعلیم مقدم ذکر شده است. در این‌جا این سؤال مطرح

می‌شود که آیا در فرهنگ قرآنی تزکیه بر تعلیم مقدم است و یا تعلیم بر تزکیه؟ و این موضوع محرکه آراء است و ما در چنین مواردی به اختصار قائل نشده‌ایم.

مرحوم سید قطب در تفسیر «فی ظلال» در مورد بعضی آیات جنجالی صراحتاً اظهار عجز کرده و تفسیر آن را به دیگران موکول نموده است؛ از جمله در مورد آیات استراق سمع شیاطین در آسمان گفته است: «من فقط می‌توانم آن را ترجمه کنم و از تفسیر آن صرف نظر می‌کنم.» پس سزاوار است که ما نیز این شیوه را به کار بندیم و از اظهار نظر در آیاتی که ما را به عمق آن راه نیست صرف نظر کرده و از تفسیر به رأی و روشنفکر مآبی در قرآن پرهیز کنیم.

تذکر: علاء‌الدین دزدی مآخذ کلی این تفسیر در آخر کتاب، مآخذ مطالب و موضوعات مهم را در پاورقی شماره ۱۰۰ صفحه ذکر نموده‌ایم، زیرا در این صورت مطالب کتاب معتبرتر خواهد شد.

ابوالفضل بهرام‌پور

تهران - فروردین ماه ۱۳۷۶